

4. 12. 2025

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Kolize formalismu a ochrany obětí: nový přístup Ústavního soudu k domácímu násilí

Domácí násilí představuje oblast, která je mimořádně citlivá z hlediska společenského i právního. Podle statistik Policie České republiky[1] mají počty případů tzv. domácího násilí rostoucí tendenci, v roce 2021 celkem 617 případů, v roce 2022 pak 1 418 případů a v roce 2023 dokonce 1 634 případů. Ústavní soud se ve svém nálezu[2] ze dne 27. srpna 2025 zabýval právem na účinné vyšetřování při posuzování psychického týrání a také podobou trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí[3].

Přestože se toto téma v diskuzích objevuje stále více, a i v českém právním řádu lze spatřovat snahu o posílení ochrany obětí, soudní praxe stále v některých případech naráží na kolizi právního formalismu a potřeby ochrany lidské důstojnosti. V právní rovině tak vyvstává problém dokazování a postihu chování, které se většinou odehrává v soukromí a bez svědků, ale zároveň mívá dlouhodobý dopad na psychiku oběti.

Evropský soud pro lidská práva opakovaně judikuje, že článek 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („EÚLP“) ukládá státům pozitivní povinnost účinně vyšetřovat případy domácího násilí (např. *Opuz v. Turkey*, *Eremia v. Moldova*, *Talpis v. Italy*). Nestačí tedy samotné zahájení řízení – stát musí vynaložit skutečné úsilí, aby zjistil pravdu a zajistil odpovědnost pachatele. Český Ústavní soud na tuto linii navázal a nyní ji dále rozvinul v nálezu II. ÚS 1689/25, kde výslovně zdůraznil, že povinnost účinného vyšetřování se vztahuje i na soudní přezkum a vyžaduje zohlednění celkového kontextu vztahu mezi obětí a pachatelem.

Judikatura ESLP k této problematice je poměrně konzistentní. V rozsudku *Opuz v. Turkey*[4] soud poprvé označil domácí násilí za formu diskriminace a uložil státům povinnost chránit oběti před opakovaným násilím ze strany blízkých osob. Následovaly případy *Eremia v. Moldova*[5] a *Talpis v. Italy*[6], kde soud vytkl orgánům nečinnost a bagatelizaci oznámení obětí.

ESLP zdůrazňuje, že účinné vyšetřování znamená nejen aktivní postup orgánů, ale i citlivé posouzení kontextu – tedy dlouhodobosti a kumulace útoků, ekonomické závislosti či strachu oběti. Pokud orgány přistupují k případům formalisticky, stát nese odpovědnost za porušení čl. 3 EÚLP.

V řízení pod sp. zn. II. ÚS 1689/25 se Ústavní soud zabýval ústavní stížností ženy, která se domáhala ochrany poté, co byl obviněný (její manžel) Nejvyšším soudem po několikaletém „kolečku“ po soudech nižších stupňů zproštěn obžaloby pro trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 trestního zákoníku. Stěžovatelka namítala, že tímto postupem došlo k porušení jejích ústavně zaručených práv, zejm. zákazu být podroben mučení či jinému krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení a práva na zachování důstojnosti, jak stanoví čl. 7 odst. 2 LZPS, čl. 10 LZPS a čl. 3 EÚLP, a požadovala zrušení zprošťujícího rozsudku.

Jednání obviněného spočívalo v dlouhodobém a opakovaném týrání zejména psychického charakteru, kdy obviněný svou manželku ponižoval, vulgárně urážel, nutil plnit příkazy mnohdy absurdního rázu (např. žehlení košil nebo povlékání peřin v nočních hodinách po probuzení), zakazoval pořizovat věci do domácnosti, kontroloval její pohyb a vyslýchal ohledně jejích aktivit. Ze strany obviněného došlo i

k násilí fyzickému, které sice nedosahovalo větší intenzity, ale sloužilo především k vynucení příkazů a zákazů. Nejvyšší soud však v jednání obviněného naplnění skutkové podstaty trestného činu podle § 199 trestního zákoníku nespatořoval.

Ústavní soud argumenty stěžovatelky akceptoval, rozsudek Nejvyššího soudu zrušil a zdůraznil, že při posuzování jednání nelze jednotlivé incidenty vnímat segmentovaně, nýbrž je nutné hodnotit jejich celkový dopad. Mnoho drobných incidentů, které by se izolovaně mohly zdát jako méně významné a nedosahující intenzity týrání, může mít ve svém dlouhodobém a opakovaném působení destruktivní dopad na psychiku a důstojnost člověka. Ústavní soud připomenul obecný výklad pojmu „týrání“ – tedy zlé nakládání s jinou osobou vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti, které týraná osoba pocituje jako těžké příkoří.

Tento náleží je průlomový tím, že posouvá pojem účinného vyšetřování i na fázi soudního řízení. Tedy nejenže toto právo zahrnuje právo na efektivní postup orgánů činných v trestním řízení, ale také na náležitě a trestněprávně souladné posouzení skutku obecnými soudy. Stát nemůže svou povinnost považovat za splněnou tím, že věc postoupí soudu. Pokud soudy vykládají skutkové znaky příliš úzce a přehlížejí vztahový kontext, dochází k selhání ochrany oběti.

Rozhodnutí má širší dopady než jen na daný případ. Vyžaduje, aby soudy, státní zástupci i policie při hodnocení případů domácího násilí vnímali psychologickou dynamiku vztahu mezi pachatelem a obětí. Oběti domácího násilí často nejednají racionálně, neodcházejí od pachatele a jejich chování může být ovlivněno strachem či závislostí. V tomto kontextu Ústavní soud také důrazně odmítl argumentaci Nejvyššího soudu, který v odůvodnění zprošťujícího rozsudku uvedl, že se poškozená až nemístně podřizovala obviněnému, přitom jako svéprávná vzdělaná žena mohla manželství ukončit. Tyto výroky označil Ústavní soud za bagatelizující a vedoucí k sekundární viktimizaci oběti.

Podstatou rozhodnutí je návrat k materiálnímu chápání spravedlnosti. Formální znaky skutkové podstaty nemohou převážit nad zjevnou nespravedlností, která vznikne, když soud přehlédne utrpení oběti. Ústavní soud tím připomíná, že právní stát nechrání jen zákonnost, ale i lidskou důstojnost – a právě ta musí být při ochraně obětí násilí v popředí.

Nález II. ÚS 1689/25 je důležitým mezníkem v ochraně obětí domácího násilí. Posouvá české právo směrem k větší citlivosti vůči realitě těchto případů a jasně stanoví, že právo na účinné vyšetřování zahrnuje i kvalitu soudního rozhodování. Pro soudní praxi to znamená vyšší důraz na komplexní posuzování důkazů a odmítnutí formalismu, který může vést k popření spravedlnosti. Ochrana lidské důstojnosti se tak stává nejen morálním, ale především právním principem, jehož dodržování stát nemůže delegovat na jednotlivé články systému – nese za něj odpovědnost jako celek.

Význam rozhodnutí je tak větší, než se na první pohled zdá. Dává soudům pokyn, aby při hodnocení důkazů neupadaly do přepjatého formalismu, ale zohlednily kontext vztahu, dynamiku moci a psychologické pozadí násilí. Současně posiluje postavení obětí jako aktivních účastníků řízení, kteří mají právo domáhat se spravedlnosti, i když výsledek řízení formálně dopadl v jejich neprospěch.

Michaela Kovářová,
paralegal

PADĚRA & PARTNEŘI

ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

[PADĚRA & PARTNEŘI s.r.o. advokátní kancelář](#)

Svaté Anežky České 32
530 02 Pardubice

Tel.: + 420 773 240 555

E-mail: info@akprp.cz

[1] K dispozici >>> [zde](#).

[2] Nález ÚS ze dne 27.08.2025, sp. zn. II. ÚS 1689/25

[3] § 199 zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník

[4] Rozsudek ve věci č. 33401/02, ze dne 09.06.2009

[5] Rozsudek ve věci č. 3564/11 ze dne 28.05.2013

[6] Rozsudek ve věci č. 41237/14 ze dne 02.03.2017

Další články:

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se](#)

nařizuje výkon trestu odnětí svobody

- Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice
- Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?
- Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení